

حدیث اخلاق ۳۰

علاج یأس و قنوط

«سمعت الشعبي يقول: سمعت علي بن أبي طالب عليه السلام يقول: العجب ممن يقنط و معه الممحاة. فقيل له: و ما الممحاة؟ قال: الاستغفار.»
برخی‌ها وقتی نگاه می‌کنند به صفحه اعمال گناه آلودشان مأیوس می‌شوند. این یأس جزو گناهان کبیره است.

غیر از جنبه عمل که گناه است از جنبه اخلاقی هم گناه است. بی‌معنی است که بگوییم یأس دست خودم نیست. این هم علاج دارد. این روایت علاج آن یأس است. می‌فرماید تعجب می‌کنم از کسی که دچار قنوط یعنی یأس می‌شود که عاقبت من چه می‌شود. یأس از رضای خدا و بهشت. مأیوس می‌شود در حالی که با او ممحات است. ممحات یعنی پاک کن. چیزی می‌نویسی و بعد پاک می‌کنی. صفحه اعمال ما نقاط سیاه زیاد دارد اگر متکی به رحمت خدا نباشیم از سرنوشت خودمان مأیوس می‌شویم، ولی وقتی ممحات و وسیله پاک کردن است چرا ناامیدی؟! چرا معطل هستی! گفتند یا ابن رسول الله، ممحات چیست؟ «فقيل له: و ما الممحاة؟» فرمودند: «قال: الاستغفار» طلب مغفرت، یعنی عذرخواهی کردن، پروردگارا من عذر می‌خواهم. استغفار قطعاً ممحات است، یعنی قطعاً گناهان را پاک می‌کند. خدا خود می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً» (الزمر: ۵۳) از خدا بخواهیم که پاک کن و خدا پاک می‌کند. عجیب است! یکی از بزرگترین موهبت‌های خدا همین است، ولی مواظب باشیم که استغفار را درست بفهمیم.

فکر می‌کنیم که استغفار یعنی تسبیح به دست گرفتن. باید حقیقتاً استغفار کرد. آن روایت که حضرت فرمود: «أ تدری ما الاستغفار!» و حضرت پنج شرط را بیان کردند که اولین آن پشیمانی است از ته دل و دوم اینکه نیت نداشته باشد برای تکرارش. ما غلطی در برابر بزرگی انجام داده‌ایم و او بخشیده، اما مشروط بر این است که باز نگردیم.

سبحه بر کف، توبه بر لب، دل پر از ذوق گناه
معصیت را خنده می‌آید ز استغفار ما
پنج شرط استغفار کامل است، ولی باید حداقل بنا بر تکرار نداشته باشیم.